

דף עו.

עין משפט א.ב.ג.

יו"ד סימן נה סעיף א

א. שלשה פרקים יש ברגל: פרק תחתון והיא ארכובה (מה שחותכין עם הפרסות כשמפשיטין הבהמה הנמכרת עם הראש), למעלה מהארכובה פרק שני והוא הנקרא שוק וצומת הגידים בתחתיתו סמוך לארכובה, ולמעלה מהשוק פרק שלישי המחובר לגוף והוא הנקרא קולית.

ב. בפרק התחתון שהוא הארכובה בכל מקום שיחתך כשרה^י. בקולית המחובר לגוף בכל מקום שיחתך טריפה, ובעצם האמצעי השוק אם נחתך שלא במקום צומת הגידים כשרה^ב ובמקום צומת הגידים טריפה, ולא נאסרה מפני חתוכת רגל במקום זה אלא מפני שנחתכו הגידים.

ג. נשבר עצם השוק במקום צומת הגידים ויצא לחוץ ואין עור ובשר חופין את רובו, וצומת הגידים קיימין כשרה. ויש אוסרין בנחתך עצם השוק בכל מקום אפי' שלא במקום צומת הגידים^ל ולדעתם אם נשבר עצם זה במקום צומת הגידים ויצא לחוץ ואין עור ובשר חופין את רובו וצומת הגידים קיימין טריפה.

י. בגמ' חולין מ"ו. ובעוף עצם השלישי שיש בו קשקשים הוא כנגד ארכובה שנמכרת עם הראש בבהמה, ובכל מקום שישבר או יחתך כשרה אלא שצריך לזרוק עצם ההוא שנשבר, כמו בסעיף ה'. ומעשה היה בכבש אחד שנברא חסר ברגליו האחרונים כל הפרק הנמכר עם הראש חסר ורק חתיכה קטנה היה במקום הפרק התחתון מחובר לשוק וקבוע בו פרסות והיה הכבש הולך כבעל רגליים גמורות יש להכשירו. כ"כ בגליון מהרש"א על השו"ע.

ועיין בכף החיים באות ד' מה שהאריך לתאר למורה הוראה צורת עצם השוק ועצם הקולית והסימנים ביניהם להבדיל אם יובאו בפני המורה אחר הבישול. והטעם שאם נחתך פרק התחתון כשרה כיון שיכולה לחיות, והוא שנחתך בידי אדם אבל אם באה לפנינו חתוכה ולא יודעים אם בידי אדם אין לאוכלה אלא ע"י צלי שיתכן שהיא נשוכת נחש ונחתך ויש בו סכנת ארס הנחש וע"י צליה תיבדק. כמ"ש בסי' ס' סעיף ג'.

כ. כלישנא בתרא דמתני רב פפא משמיה דרב, וכ"פ הטור והרי"ף והרמב"ם בפ"ח מהלכות שחיטה. ואע"פ כשנחתך למעלה מצומת הגידים כשרה ולמטה ממנו בצומת הגידים טריפה, אין מדמין טריפות זו לזו שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיה.

ל. דעת רש"י והרא"ש בשם ספר התרומה, ושכן מנהג אשכנז וצרפת. וכך דעת הרשב"א, וכלישנא קמא דרב יהודה אמר רב שם.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

ה"ה אם נחתך בתוך הפרק המהבר הארכובה עם השוק בסוף הערקום ^מ טריפה לדעה זו.

הגה: נהגו בכל אשכנז וצרפת כסברא אחרונה וכל מקום שנחתך בשוק אפי' צומת הגידים קיימין טריפה ^נ.

א. ד. נחתך בתוך הפרק המהבר עצם הקולית והשוק טריפה ^ס.
י"ד סימן נו סעיף א

א. א. ניטלו צומת הגידין או שנפסקו טריפה ^ע אע"פ שכל העצם קיים.

עין משפט ד.ה. י"ד סימן נו סעיף ב

ב. ב. צומת הגידין בבהמה הם בעצם האמצעי כלפי חוץ שהזנב נופל עליו, ויש אומרים שהם כלפי פנים לצד חלל הבהמה.

הגה: ויש להחמיר כשתי הסברות ^פ.

מ. הוא עצם קטן שמחבר השוק והארכובה ומשחקים בו התינוקות. ועיין בסי' נ"ו סעיף ג'.

נ. מיהו כשיש ספק אחר או בהפ"מ מאוד יש לסמוך על פסק מר"ן השו"ע, כ"כ בכנה"ג. כף החיים אות ז'. ובעוף אם נחתך בין הפרקים דהיינו בין פרק תחתון לפרק אמצעי יש להטריף בפשיטות ולא משני אם עור ובשר חופין את רובו כיון שיש חשש לפסיקת צומת הגידים ואפי' חזר ונקשר יש להטריף משום צומת הגידים. כף החיים אות י"ב.

ס. זה מוסכם גם לדעה ראשונה בשו"ע, כ"כ הפר"ח באות ב', וע"כ הפרדתי אני אותו סעיף בפני עצמו אחרי דברי הרמ"א.

ע. ממשנה חולין דף ע"ו. ונפסקו היינו זה מזה באמצע ולא זו אף זו קתני ולא רק ניטלו אלא אפי' נפסקו אסור. פרישה אות ב'. וה"ה אם לקו בשיעור המטריף. כף החיים אות ב'.

אם נבראה חסרה צומת הגידין כתב הרשב"ץ בסי' ש"י דלדעת הרמב"ם דחסר אינו כניטל כשרה, ולדעת הרשב"א טריפה, וע"פ פסק השו"ע בסי' נ' סעיף ב' יש להטריף כדעת הרשב"א והר"ן ואף בהפ"מ. כף החיים אות ה'.

פ. כ"כ הב"י, וכתב הש"ך בס"ק ב' דהכי נהוג. ודלא כהלבוש. וה"ה בעוף יש להחמיר בשניהם ולבדוק מצד חוץ ומצד פנים. ובכף החיים באות ז' הביא ממעיל צדקה בסי' ל"ז דכל שיש ריקבון בעוף במקום צומת הגידין הן מצד חלל העוף הן מכל צד הרגל יש לאסור אפי' בהפ"מ וכבוד השבת.

ומ"מ היכא שיש צד להקל יש לסמוך על סברא ראשונה דהיא עיקר לדינא. כ"כ הרמ"א, דהיינו שהם דוקא כלפי חוץ ולא כלפי פנים, ולפ"ז כשיש ספק בפנמיים יש להכשיר מכח ס"ס. כף החיים אות ח'.

וה"ה אם נבראה הבהמה בלי צומת הגידין הפנימיים יש להכשיר מכח ס"ס. שם אות ט'.

עין משפט ו.

יו"ד סימן נו סעיף ד

ה. ד. נפסקו או ניטלו כנגד העצם הקטן שהוא הערקום כשרה א אבל למעלה מהערקום ק והוא מקום שהטבחים תולין בו טריפה.

עין משפט ז.ז.

יו"ד סימן נו סעיף ה

ה. ה. שיעור אורכן של הגידין בבהמה גסה ט"ז אצבעות ר וי"א שיעור ד' אצבעות ובבהמה דקה לא נתנו חכמים שיעור אלא במראיתן ובמישוש שכל זמן שהם לבנים קשים ועבים יש להם דין צומת הגידין אבל כשמתחילין להתרכך או שהם קטנים ודקים אין להם דין צומת הגידין. ובמקום שהם לבנים קצת ומזהירין כעין זכוכית לא הוי צומת הגידין.

דף עו :

עין משפט א.

יו"ד סימן נו סעיף ז

ז. ז. צומת הגידין בבהמה הם שלושה ש אחד עבה ושניים דקים, נחתך העבה לבדו מותרת שהרי נשארו שנים, ואם נחתכו השנים הדקים

צ. ואע"פ שצומת הגידין מתפשטין עד העקב כיון שמשם ולמטה התחילו להתקשות ונעשות כעצם אין טרפיות בהם אלא במקום שהם רכים ועומדים לעצמן כגידין ולא קשים כעצם. ט"ז ס"ק ה' מהרשב"א.

ק. היינו למעלה לצד הגוף, ואם נחתך כנגד הערקום או בין הערקום לפרק האמצעי או לפרק התחתון, עיין בס"י נ"ה סעיף א'. ובש"ך ס"ק א'. פלוגתא בעינין. בכף החיים שם מאות ט' עד אות י"ד.

ר. ולענין הלכה בצומת הגידים של כלפי פנים מקילין ואין להטריף אלא עד ד' אצבעות משום ס"ס ושל כלפי חוץ הגם שיש ספק ספיקא כיון שיותר מכרעת דעת הראשונים אין לסמוך על ספק ספיקא אלא בהפ"מ. כף החיים אות י"ד.

ש. שם בגמ' ע"ו ע"א. וזהו דעת הרמב"ם אבל לדעת רש"י לאסור אפי' בנפסק רוב של אחד, כמ"ש הטור. וכתב הש"ך בס"ק ו', דכמה פוסקים ס"ל כרש"י וע"כ כתב דיש להחמיר באיסור תורה, אבל מהרמ"א שלא הגיה על דברי השו"ע משמע דס"ל כדברי הרמב"ם והשו"ע מיהו בחכמת אדם כתב דיש להחמיר כדברי הש"ך בהפסד מועט.

ג"כ מותרת שהרי העבה הגדול נשאר ^ה והרי לא ניטלו כל צומת הגידין אלא מיעוטן, נחתך רובו של כל אחד מהם טריפה.

הגה: הגיד העבה הוא אותו שמפרידין כשתולין הבהמה והוא מונח על השנים והם דבוקים בבשר ובעצם.

עין משפט ב. יו"ד סימן נו סעיף ה

ח. צומת הגידין בעוף הם בעצם האמצעי כמו בבהמה והם ט"ז, ואם נפסק רובו של אחד מהם טריפה ^א.

עין משפט ג. יו"ד סימן נו סעיף ז
עיי' לעיל עין משפט א

עין משפט ד.ה. יו"ד סימן נה סעיף ה

ח. כל מקום שאם יחתך ברגל שם טריפה אפי' נשבר ויצא לחוץ אם אין עור ובשר שחופין רוב עוביו ורוב היקיפו טריפה ^ב. ואם נפל קצת מהעצם אם יש בעור ובשר לחפות השבר אפי' אם לא היתה נופלת העצם כשרה, אבל אם אין בו כדי לחפות אילו לא נפל אע"פ שיש בו כדי לחפותו עתה טריפה.

ט. נשבר העצם במקום שאינו נטרף אילו היה נחתך, אם אין עור ובשר חופין את רובו הבהמה מותרת והאבר אסור מדרבנן ^ג, וצריך לחתוך

ת. ואפי' גם העבה נחתך ונשאר רובו כשרה וכן אם נחתך העבה ומיעוטן של השנים הדקים כשרה. פר"ח אות ה'.

א. דכיון שנפסק אחד עתידין להפסק כולן. מגמ' שם. ואם נפסק מחציתו של אחד כשרה, אבל כיון שאין אנו בקיאים בבדיקת צומת הגידין בעוף יש להטריף בכל ריעותא בצוה"ג של העוף והגם שלמראה ענינו אנו רואים מעט אנשים שמטריפין. כ"כ בזבחי צדק. כף החיים אות ח"י.

ב. ממשנה דף ע"ו ורכב שם.

ג. גזירה משום אבר מן החי. ב"י בשם הרשב"א. ש"ך ס"ק י"א. ואם יש בו ספק אזלינן לקולא מב"י שם. אבל מצד המנהג מחמירים שם בספק. כף החיים אות נ"ט. ואבר זה שאסור מדרבנן אסור להושיטו לבן נח מדרבנן. כ"כ הסמ"ק בסי' רי"א, אבל לדעת הרשב"א והר"ן אין בו איסור אפי' לכתחילה לתת אותו לגוי ואין בזה לפני עור. ש"ך ס"ק

גם מעט מהמותר^ד כשחותך האבר האסור.

הגה: וצריך שיחתכנו קודם שימלח הבהמה או העוף^ה. ויש מחמירין ואוסרין אפי' אם עור ובשר חופין את רובו^ו אם השבירה יצאה פעם אחת מחיים דרך נקב קטן. ומזה נתפשט המנהג להטריף כל שבירה בעצם במקום שאם יחתך טריפה אף אם עור ובשר חופין אותו מכל צדדיו^ז ואין שם נקב כלל. ומ"מ אם חזר ונקשר נוהגין להכשיר^ח.

עין משפט ו.ז. יו"ד סימן נה פעיף ז

ז. יא. בכל מקום שאמרו עד שעור ובשר חופין את רובו צריך שהרוב יהיה בשר והמיעוט עור^ט, ובעוף שעורו רך במחצה בשר ומחצה עור^י מהני.

יא. הגם שלדעת הרמב"ם אסור להושיטו מדאורייתא לגוי קימ"ל כמר"ן שאין בו איסור תורה. כף החיים אות ס'.
ד. והחלב והביצים מותרים. כף החיים אות ס"ד.
ה. ואם נמלח ונתבשל עם אבר השבור צריך ס' כנגד אותו אבר מהשבירה ביצא לחוץ אבל בלא יצא לחוץ א"צ אפי' ששים להתיר. ב"ח. ש"ך ס"ק י"ג. ואותו אבר עצמו ישליך.
ו. והפר"ח כתב דזה איבוד ממונם של ישראל ואין להשגיח בחומרות כאלו. ומ"מ בהפ"מ יש להתיר דגם הרמ"א לא החמיר בזה.
ז. אם לא בהפ"מ שיש להקל ולהורות כדעת מר"ן השו"ע.
ח. משום דהחשש הוא שמא יצא דרך נקב בחיים וע"כ אם חזר ונקשר מכשירין, ד"מ אות ס'. כף החיים אות ע"ג.
ט. כלישנא בתרא, דר"י שם בדף ע"ו.
י. אבל בעור לבדו אפי' שהוא רך אינו מציל. טור בשם הרשב"א. ש"ך ס"ק ט"ז. ואפי' רוב עור ומיעוט בשר אינו מציל וכל זה ביצא העצם לחוץ אבל בלא יצא אפי' עור לבדו מציל אפי' בבהמה, וכך היא דעת רש"י והרא"ש והריב"ש והרמב"ם בפ"י המשניות, ודלא כרשב"א. כף החיים אות ע"ט. ולפי מש"כ הרמ"א בסוף סעיף ה' יש להחמיר.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com